

GYLDENDALS JURIDISKE HÅNDBØKER

ELLEN TANGEN EILERÅS
LOTTE LUNDBY KRISTIANSEN

Håndbok i konkursrett

GYLDENDAL

Håndbok i konkursrett

ELLEN TANGEN EILERÅS OG LOTTE LUNDBY KRISTIANSEN

Håndbok i konkursrett

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2023

1. utgave, 1. opplag 2023

ISBN 978-82-05-58818-9

Omslagsdesign: Kristin Berg Johnsen

Layout: Laboremus

Sats: Type-it AS, Trondheim 2023

Brødtekst: Minion Pro 10,5/15 pt

Papir: 90 g Amber Graphic

Trykk: Mediehuset Andvord AS, Norge 2023

Alle henvendelser om boken kan rettes til

Gyldendal Akademisk

Postboks 6730 St. Olavs plass

0130 Oslo

www.gyldendal.no/akademisk

akademisk@gyldendal.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Alle Gyldendals bøker er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.

Se www.gyldendal.no/miljo

Forord

Denne håndboken har som mål å veilede deg gjennom de juridiske og praktiske problemstillingene du møter under en konkursbehandling. Det er gjort henvisninger til sentral konkursrettslige litteratur og til rettspraksis på området, slik at den som har behov for dypere innsikt, kan finne frem til relevante kilder.

Vi håper boken kan være til hjelp og nytte for advokater, jurister, saksbehandlere og andre som arbeider med og anvender konkursreglene.

Vi vil rette en takk til våre familier, som tålmodig har støttet oss, og til våre gode kollegaer, som bidrar daglig med godt humør og gode diskusjoner. En særlig takk til Ann-Christin Kløften for all hjelp og godt samarbeid i mange konkursbo.

Vi vil også takke Leif Willars-Dahl, som har gjennomgått boken. Hans engasjement for konkursfeltet er smittende, noe som hjalp og inspirerte oss gjennom en lang skriveperiode.

God lesning!

Lillestrøm, september 2023

Ellen og Lotte

Innhold

FORKORTELSER	17
KAPITTEL 1 KONKURSÅPNING	19
1.1 Hva er konkurs?	19
1.2 Hvem kan tas under konkursbehandling?	21
1.3 Ulike grunnlag for konkurs	22
1.3.1 Konkurs	22
1.3.2 Oppbud	23
1.3.3 Tvangsoppløsning og tvangsavvikling	23
1.4 Rekvirentbeløp	25
1.5 Konkursåpning	26
1.6 Vilkår for konkursåpning – insolvens	27
1.6.1 Forarbeider om insolvens	28
1.6.2 Insolvens og grense mot forbigående betalingsproblemer	29
1.7 Presumsjon for insolvens	32
1.8 Betryggende panterett og pliktforsømmelse ved tvangsakkord	34
KAPITTEL 2 BOBEHANDLINGEN – BOETS ORGANER	35
2.1 Sentrale begrep og organer i bobehandling	35
2.2 Skyldner	36
2.3 Kreditor/fordringshaver	36
2.4 Bostyrer	36
2.4.1 Oppnevning av bostyrer	36
2.4.2 Bostyrers oppgaver	37
2.4.3 Oppnevning og habilitet	39
2.4.4 Tingretten har ikke plikt ved tildeling	41

2.5	Kreditorutvalg	42
2.6	Borevisor	44
2.7	Taushetsplikt	46
2.8	Offentlighet i konkursaker	48
2.9	Skyldner plikter å gi opplysninger	50
2.10	Reiseforbud for skyldner	51
2.11	Frihetsinnskrenkninger	53
2.12	Personvern i konkurs	55
2.12.1	Reglene om personvern	55
2.12.2	Hvordan påvirker personvernreglene konkursbehandlingen?	56
KAPITTEL 3 INNLEDENDE BOBEHANDLING		59
3.1	Konkursbehandlings mål – dekning til kreditorene	59
3.2	Eiendeler i konkursboet	61
3.3	Den første informasjonsinnhentingen	62
3.3.1	Åpningsdokumenter	62
3.3.2	Opplysninger fra Altinn	63
3.3.3	Innleverte årsregnskap	64
3.3.4	Motorvogner	64
3.4	Selskapet kan tilbakeleveres til skyldner	66
3.5	Sikring av verdier	66
3.5.1	Hvilke aktiva er i selskapet?	66
3.5.1.1	<i>Registreringsforretning</i>	66
3.5.1.2	<i>Sperre bankkonti</i>	67
3.5.1.3	<i>Varelager og driftstilbehør</i>	68
3.5.1.4	<i>Skyldnerens avtaler</i>	69
3.5.2	Vurdering av videre drift i selskapet	70
3.5.3	Videre drift i enkeltpersonforetak	74
3.6	Konkurselskapets lokaler	77
3.6.1	Kontroll over lokalene	77
3.6.2	Husleiekontrakt, oppsigelse og ikke-inntreden	79
3.6.2.1	<i>Vurdering av oppsigelse</i>	79
3.6.2.2	<i>Husleiekrav er massekrav etter åpning</i>	80
3.6.2.3	<i>Ekstraordinær oppsigelsesadgang</i>	81
3.6.2.4	<i>Rettspraksis</i>	81
3.6.3	Leie av flere lokaler	84

3.7	Leasingavtaler	85
3.8	Videre bobehandling – skiftesamling og innberetninger	85
3.8.1	Skiftesamling	85
3.8.2	Grunnlag for vurdering av insolvens i bostyrers innberetning	86
3.8.3	Praktisk fremgangsmåte i vurderingen av når skyldner ble insolvent	87
3.8.4	Tingrettens instruksjons- og kontrollmyndighet	89
3.8.5	Øvrige innberetninger	91
KAPITTEL 4 BOETS AKTIVA		93
4.1	Innledning	93
4.2	Boets beslagsrett	95
4.2.1	Hovedregelen om beslagsretten	95
4.2.2	Begrensninger i beslagsretten	99
4.2.2.1	<i>Beslagsfrihet for personlige eiendeler m.m.</i>	99
4.2.2.2	<i>Private beslagsforbud</i>	100
4.3	Realisering av aktiva	101
4.3.1	Fast eiendom eller adkomstdokumenter	101
4.3.2	Motorvogn	102
4.3.3	Driftstilbehør	103
4.3.4	Varelager	104
4.3.5	Innestående på konto	105
4.3.6	Immaterielle rettigheter	106
4.3.7	Utestående fordringer	107
4.4	Pantekrav	108
4.4.1	Salgspant	109
4.4.2	Leasingavtale, salg og samtidig tilbakeleie	111
4.4.3	Legalpant for bokostnader	112
4.5	Rettsvern – Aurstad Maskin-dommen	114
4.6	Realisering av aktiva	117
4.7	Andre inntektskilder for boet	118
4.8	Salg av overbeheftede eiendeler	118
4.9	Abandonering	119
4.9.1	Hva ligger i begrepet «abandonering»?	119
4.9.2	Vilkår for abandonering	121
4.9.3	Overføring til panthaver	123

KAPITTEL 5	IKKE-OPPFYLTE AVTALER	125
5.1	Innledning	125
5.2	Medkontrahenten skal levere en naturlytelse	126
5.3	Medkontrahenten skal levere en pengeytelse	128
5.4	Særlig om byggekontrakter	130
5.4.1	Generelt	130
5.4.2	Eiendomsretten til driftstilbehør og materialer	131
5.4.3	Heving av kontrakten	132
5.4.4	Garantier i entrepriseforhold	133
KAPITTEL 6	ANSATTE	135
6.1	Innledning	135
6.2	Hvorfor lønnsgaranti hos NAV	135
6.3	Lønnskrav – pengekrav	136
6.4	Ansatt begjærer selskapet konkurs	138
6.5	Oppsigelser og søknad til NAV lønnsgaranti	140
6.5.1	Oppsigelse av ansatte og de ansattes arbeidsplikt	140
6.5.2	Bostyrers bistand med informasjon om NAV lønnsgaranti og søknad	142
6.5.3	Krav til bostyrers oppsigelse	143
6.5.4	Videre arbeid for konkursboet	145
6.5.5	Virksomhetsoverdragelse	146
6.6	Vurderinger ved enkeltpersonforetak	147
6.7	Statens lønnsgarantiordning	148
6.7.1	Hva dekkes av NAV lønnsgaranti?	149
6.7.2	Unntatt fra dekning	151
6.7.2.1	<i>Dekningslovens unntak</i>	151
6.7.2.2	<i>Andre unntak fra dekning</i>	153
6.7.2.3	<i>Lønnsgarantiloven §7</i>	153
6.7.3	Øvrige forhold	154
6.8	Hvordan påvirker NAV lønnsgaranti konkursboet?	155
6.9	Lønnstyveri	157

KAPITTEL 7 OMSTØTELSE	159
7.1 Innledning	159
7.2 Objektiv omstøtelse	161
7.2.1 Gaver	161
7.2.2 Urimelig lønnsutbetaling	165
7.2.3 Ekstraordinær betaling	167
7.2.4 Motregning	173
7.2.5 Sikkerhetsstillelse for eldre gjeld	174
7.2.6 Utleggspant	177
7.3 Subjektiv omstøtelse	178
7.4 Omstøtelse av utbytte	184
7.5 Virkningen av omstøtelse	186
7.6 Frister	187
KAPITTEL 8 INNDRIVELSE AV FORDRINGER	189
8.1 Innledning	189
8.2 Inndrivelse	190
8.3 Tvangsfullbyrdelse	191
8.3.1 Tvangsgrunnlag	191
8.3.2 Tvangskraft	192
8.3.3 Tvangsdekning	192
8.4 Midlertidig sikring	193
8.5 Motregning	194
8.5.1 Almennelike vilkår for motregning	194
8.5.2 Motregning i konkurs	195
KAPITTEL 9 STRAFFBARE FORHOLD	199
9.1 Innledning	199
9.2 Straffbare forhold i konkursloven	201
9.3 De ulike straffbare forhold	202
9.4 Straffeloven kapittel 30	204
9.4.1 Skattesvik	204
9.4.2 Regnskapsovertredelse	206
9.4.3 Brudd på regnskapsloven	207
9.4.4 Lønnstyveri	208

9.5	Straffeloven kapittel 31 om kreditorvern	209
9.5.1	Uforsvarlige økonomiske disposisjoner	210
9.5.2	Alvorlig formuesforringelse	211
9.6	Andre straffbare forhold	214
9.6.1	Brudd på konkurskarantenekjennelse	214
9.6.2	Stråmenn og uriktig forklaring	214
9.6.3	Hvitvaskingsregelverket	217
9.6.4	Rettighetstap	219
9.7	Garantimidler for arbeid ved mistanke om økonomisk kriminalitet	221
KAPITTEL 10 KONKURSKARANTENE		225
10.1	Innledning	225
10.2	Innledende undersøkelser	227
10.3	Vilkår for konkurskarantene	227
10.4	Rimelighetsvurdering og varighet	229
10.5	Innstilling på konkurskarantene i praksis	231
KAPITTEL 11 ANSVAR FOR SELSKAPETS LEDELSE		235
11.1	Innledning	235
11.2	Reglene om ansvarsgjennombrudd	236
11.2.1	Rettslig utgangspunkt	236
11.2.2	Vilkår for ansvarsgjennombrudd	236
11.3	Reglene om styreansvar	237
11.3.1	Erstatning etter aksjeloven §17-1	237
11.3.2	Vilkår for styreansvar	238
11.3.3	Kreditorfelleskapet eller den enkelte kreditor?	241
KAPITTEL 12 TVISTER		243
12.1	Innledning	243
12.2	Konkursboet som part i saken	244
12.3	Prosessrisiko	245
12.4	Søksmålsvarsel	246
12.5	Forlikrådsbehandling	247
12.5.1	Forlikrådets oppgaver og kompetanse	247

12.5.2	Forliksrådets avgjørelser	248
12.5.2.1	Rettsforlik	248
12.5.2.2	Dom	248
12.5.2.3	Avvisning	249
12.5.2.4	Innstilling	249
12.5.3	Rettsmidler	250
12.5.3.1	Stevning	250
12.5.3.2	Anke	250
12.6	Saker for tingrett og lagmannsrett	250
12.7	Sakskostnader	251
 KAPITTEL 13 MERVERDI AVGIFT		253
13.1	Hva er merverdiavgift?	254
13.2	Hva innebærer registrering i merverdiavgiftsregisteret?	255
13.3	Hvem skal være registrert i merverdiavgiftsregisteret?	256
13.4	Merverdiavgift, bostyrers honorar og salg fra boet	259
13.5	Merverdiavgiftens registrering i konkursbo	261
13.6	Endelig konstatert tap	261
13.7	Abandonering og merverdiavgift	262
13.8	Justeringsforpliktelse	263
13.9	NAV lønnsgaranti	265
 KAPITTEL 14 TILBAKELEVERING AV BOET		267
14.1	Innledning	267
14.2	Bostyrers vurderinger ved mulig tilbakelevering	268
14.3	Når er tilbakelevering aktuelt?	271
 KAPITTEL 15 AVSLUTNING AV BOBEHANDLINGEN		273
15.1	Innledning	273
15.2	Når skal boet avsluttes?	274
15.3	Fordringsanmeldelser	275
15.3.1	Krav til innhold	275
15.3.2	Prøving av fordringer ved utlodning	276
15.3.3	Virkning av fordringsanmeldelse – foreldelse	278
15.4	Kostnader i boet	278

15.5	Dekningsloven kapittel 9 – klassifisering av fordringer	279
15.5.1	Massefordringer	279
15.5.2	Krav med prioritet av første klasse	284
15.5.3	Krav med prioritet av andre klasse	285
15.5.4	Uprioriterte krav	286
15.5.5	Etterprioriterte krav	286
15.6	Innstillingsbo	287
15.7	Utlodning	288
15.7.1	Forhåndsutlodning	288
15.7.2	Opptakelse av boet til slutning	289
15.8	Etterutlodning	290
15.9	Avslutning av konkursbo – avregning av salær	291
15.10	Rettskraft og øvrige forhold	292
KAPITTEL 16 INTERNASJONAL KONKURS		293
16.1	Innledning	293
16.2	Konkurslovens fjerde del	295
16.2.1	Virkning av utenlandsk insolvensbehandling	295
16.2.2	Utenlandsk insolvensbehandlings virkninger for eiendeler i Norge	297
16.2.3	Insolvensforvalter	298
16.2.4	Registrering av begjæringen	298
16.2.5	Konkursbehandling i flere stater	298
KAPITTEL 17 ALTERNATIVER TIL KONKURS		299
17.1	Innledning	299
17.2	Rekonstruksjon	300
17.2.1	Innledning	300
17.2.2	Åpning av rekonstruksjon	300
17.2.3	Mulige utfall	302
17.2.4	Frivillig rekonstruksjon	302
17.2.5	Rekonstruksjon med tvangsakkord	303
17.2.6	«Forskrift om midlertidig unntak fra prioritetsreglene under rekonstruksjon etter rekonstruksjonsloven» ...	305
17.2.7	Faktisk handlingsrom	306
17.2.8	Konklusjon – fordelene ved ny rekonstruksjonslov ...	307

17.3 Gjeldsforhandlinger og tvangsakkord	308
17.3.1 Innledning	308
17.3.2 Tvangsakkord under konkurs	309
17.3.3 Gjeldsordning for næring	310
17.3.4 Gjeldsordning for private personer	311
VEDLEGG	313
LOVER OG KONVENSJONER	339
DOMMER	355

